

Inu.A.40.050

GENERAL N. ALEVRA

1947

NOUI CONCEPȚIUNI ÎN ORGANIZAREA MILITARĂ

CONFERINȚĂ ȚINUTĂ
LA FUNDAȚIA CAROL I

M. O., IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI
1934

355.3(042)

NOUI CONCEPȚIUNI IN ORGANIZAREA MILITARĂ¹⁾

Doamnelor și Domnilor,

Am ajuns la o vârstă, când tinerețea a rămas o melancolică amintire a unui trecut depărtat și cu toate acestea, țin să mă destăinuiesc, că aveți în fața d-voastre un conferențiar tânăr, care în astă seară își face debutul, rugându-vă să-i acordați toată îngăduința.

Prezența în această sală a unui public atât de ales și atât de numeros, dovedește cu prisosință grija cea mare, pe care mințile luminate o poartă problemelor referitoare la apărarea noastră națională.

Și pe bună dreptate, pentru că, asemenea probleme sunt foarte complexe și variate și în special foarte greu de soluționat. Aceste greutăți provin, mai ales, din două cauze:

Măsurile ce se iau, în vederea asigurării apărării naționale, nu se referă numai la câteva sute sau la câteva mii de funcționari, după cum lucrurile se petrec în alte administrații publice, ci ele privesc direct sute de mii de soldați în timp de pace și milioane la războiu, precum și o cantitate enormă de materiale de de tot felul.

În al doilea rând, aceste greutăți provin și din faptul că, rezultatele măsurilor care s'au luat — bune sau rele — nu apar la suprafață și nu se evidențiază, decât foarte târziu, de ordinar, cu ocaziunea unui războiu.

Spre a vă convinge de acest lucru, permiteți-mi să vă citez două exemple: În anul 1912, când a izbucnit războiul balcanic,

¹⁾ După notele stenografice.

toată lumea era convinsă că, Turcii vor eși biruitori și această convingere se baza pe date de ordin militar riguros exacte, superioritate în organizare, superioritate în efective, superioritate în armamente. Cu toate acestea, Turcii au sfârșit prin a fi învinși. Aceasta a provenit din cauza unui fapt, care părea atunci de mică importanță și nu i se dăduse nicio atenție.

Intr'adevăr, încă din anul 1908, adică atunci când junii Turci luaseră conducerea treburilor statului, printre alte multe reforme introduseseră și serviciul militar obligator pentru creștini, cari până atunci erau scutiți de armată. Prin acest singur fapt, armata turcească și-a pierdut caracterul de armată națională otomană și a pierdut izvorul, de unde și trăgea toată energia, fanatismul religios. Să nu vă închipuiți însă, că numărul creștinilor introduși în armata turcească era prea mare. El reprezenta abia 25 % din efective, — adică cam tot atât câți minoritari avem astăzi în armata noastră. Inșă, influența disolvantă a acestui element, în armata turcească, a fost așa de puternică, încât întregul organism s'a prăbușit.

Al doilea exemplu este din propria noastră armată. Sunt persoane în această sală, care-și amintesc că, în anii 1901—904, noi am trecut printr'o criză financiară și economică poate tot așa de grea ca aceea de astăzi. Primul ministru și ministrul de războiu de atunci, Dimitrie Sturza, ca să-și echilibreze bugetul, a făcut mari economii la armată, cu toate că Petre Carp i-a atras atențiunea, ca să reducă din altă parte, numai dela armată, nu. Din această cauză, contingente întregi au fost lăsate la vatră aproape neinstruite și lucrurile nu au ieșit la suprafață decât în timpul luptelor dela Turtucaia, când s'au văzut soldați, cari nu știau să țină o pușcă în mână și care nu trăseseră niciun cartuș în timpul serviciului activ, fiind tocmai acei soldați despre care v'am spus, că au fost lăsați la vatră pentru economii. Vedeți dar, cum o greșeală făcută cu 16 ani mai înainte și-a produs efectul atât de târziu, pe câmpul de bătae.

Din cauza acestor greutăți, problema apărării naționale, nu poate fi expusă în cadrul restrâns al unei conferințe, mai cu seamă că, sunt unele lucruri ce nici nu pot fi discutate în public. De aceea, în expunerea mea, voi fi cu totul limitat, mărginindu-mă la două chestiuni: Indatoririle oamenilor politici, în ce privește apărarea națională. In al doilea rând, voi examina, dacă

structura generală a armatei noastre, mai corespunde timpurilor în care trăim, rămânând ca tânărul meu coleg și talentatul conferențiar, d-l profesor Manoilescu, să vă întrețină asupra unei alte laturi a acestei vaste și importante probleme.

Incep dar cu prima chestiune:

INDATORIRILE OAMENILOR POLITICI IN CE PRIVEȘTE APĂRAREA NAȚIONALĂ

Înainte de război erau două funcțiuni în stat: politica externă și armata care, mai cu seamă în țările cu regim monarhic, se conduceau, aproape exclusiv de către Suveran. În ce privește politica externă, lucrul acesta este atât de adevărat, încât chiar într-o țară ca Franța, cu un regim parlamentar atât de înaintat, totuși tratatul de alianță dintre Franța și Rusia, care a dăinuit mai bine de 20 ani, nu a fost cunoscut decât de președinții de republică și 2—3 din numeroșii primi-miniștri, ce s'au perindat în acest timp la conducerea treburilor statului.

Acelaș lucru s'a întâmplat și la noi. Tratatul de alianță încheiat de regele Carol cu puterile centrale, n'a fost cunoscut decât de Ion Brătianu, Titu Maiorescu și Petre Carp. Restul oamenilor politici n'au luat cunoștință despre el, decât cu ocaziunea Consiliului de Coroană dela Sinaia, din August 1914. Astăzi, după război, d-voastră știți cu toți că, politica externă se conduce, în mod efectiv, de către oamenii politici ai tuturor țărilor.

Acelaș lucru s'a întâmplat și cu armata. Mai cu seamă la noi, din cauza marelui personalități a regelui Carol I, oamenii noștri politici se desinteresau în ceea ce privește armata spunându-și de sigur că, deasupra lor există o minte luminată care veghează și un ochi ager care observă, Regele. Dar ce putea face un om singur, fie el și Rege. De aceea, cu toată dragostea pe care acest mare Suveran o avea pentru armată, cu toate că el ar fi dorit ca această oștire, atât de scumpă inimii lui, să fie cât mai bine organizată, ori de câte ori au fost evenimente mai importante la ordinea zilei, armata s'a găsit insuficient pregătită.

Astfel, în anul 1900 noi am avut un grav conflict cu Bulgaria, care trebuia să fie tranșat pe calea armelor. Însă, înțeleptul nostru Rege, cunoscând adevărata stare de pregătire a armatei, a căutat să rezolve acest conflict pe cale pașnică, deși ar fi fost mai bine dacă am fi avut atunci un războiu, căci am fi terminat-o cu ei și nu ne mai săreau în spate, cum a făcut-o în 1916. În anul 1913 a fost mai mult o scurtă expediție militară în Bulgaria, și cu toate acestea câte lipsuri, mai cu seamă în ce privește funcționarea serviciului sanitar. Cât privește de 1916, evenimentele sunt prea recente și nu este nevoie să amintesc că, armata era de asemenea insuficient pregătită. Dar a venit războiul mondial, când oamenii politici au avut să-și spună cuvântul lor, de care depindea soarta întregii omeniri. Astfel, de ex., a funcționat în timpul războiului un consiliu interaliat la Paris, compus din președinții consiliului de miniștri ai Franței, Italiei și Angliei, cari dădeau directive generale tuturor armatelor aliate.

În același mod, a funcționat la Londra un consiliu de războiu, compus din majoritatea membrilor guvernului, de care depindea soarta armatelor engleze, ce luptau răspândite pe tot globul pământesc.

Câte cunoștințe aveau oamenii politici, și cum și-au îndeplinit însărcinarea, se poate vedea dintr'un singur exemplu: Le-a trebuit mai mult de trei ani, de continue tratative și nesfârșite tractări, pentru ca să ajungă să soluționeze problema comandamentului unic, fără de care victoria nu se putea câștiga. Dar, vă rog să vă gândiți că, în acest lung interval de timp, atât sânge nevinovat a curs în omenire, atâtea vieți s'au jertfit pe altarul patriei, în zadar.

S'a mai întâmplat însă altă ceva: Au fost oameni politici, cari au înțeles să facă strategie militară pe cont propriu și nefiind suficienți de pregătiți, au eșuat. Astfel, expedițiunea dela Dardanele, care a însemnat cea mai mare înfrângere pe care Anglia a suferit-o, în toată istoria sa, este opera lordului Churchill, fostul ministru al marinei engleze. Expediția dela Salonic, concepută de Briand, justă ca idee, însă cu mijloace insuficiente, din care cauză noi am avut atâtea de pățimit.

Astăzi, sunt documente suficiente, care arată existența unui plan foarte bizar, conceput de d-l Lloyd George, fostul prim-ministru

al Angliei în timpul războiului. D-sa, văzând în anul 1917 că operațiunile stagnează pe frontul Anglo-Francez, a conceput fantasticul plan, de a reduce frontul armatelor Franco-Engleze la minimum posibil și de a constitui o nouă armată, de aproape 1 milion de oameni, care apoi să fie transportați, o parte, pe mare și altă parte, pe căile ferate Italiene și traversând Alpii Iulieni să atace pe Austrieci, pe la spate.

D-l Lloyd George săvârșea o dublă greșeală din punct de vedere militar, căci în primul rând, nu ținea seama de spațiu și de timp, prin faptul că, Germanii, dispunând de mijloace de transport mai rapide, s'ar fi găsit pe frontul de luptă în număr mai mare, putând astfel zdrobi forțele Anglo-Franceze pe măsură ce ar fi apărut pe câmpul de bătaie; iar în al doilea rând, d-l Lloyd George nesocotea un alt principiu, pe care militarii îl exprimă printr'o formulă lapidară: « Este inutil să fii învingător la Custova, dacă ai fost deja învins la Sadowa », adică, că există întotdeauna un front principal de luptă, care hotărăște de soarta războiului.

Dacă trecem la Germani, fostul cancelar Bettmann Holweg, mărturisește în memoriile sale, că planul de invazie și desfășurarea strategică a armatei Germane s'a făcut numai pe considerațiuni de ordin militar, fără ca oamenii politici să fi fost consultați și atunci după cum știți, încălcarea neutralității Belgiei a avut de rezultat, intrarea în războiu a Angliei alături de aliați. Iar în anul 1917, când Hindenburg și Ludendorff au cerut războiul submarin, fără restricțiuni, oamenii politici nu și-au dat seama de importanța acestui lucru și nici n'au opus vreo rezistență, având ca urmări, intrarea Americii în războiu.

Dacă acum considerăm țara noastră, evident anii au trecut, faptele sunt intrate în domeniul istoriei, astfel că se poate vorbi cu mai multă libertate.

Desfășurarea strategică și planul de invazie al armatei noastre s'a făcut numai pe considerațiuni de ordin politic, ocuparea Ardealului cu orice preț. Prin aceasta, din punct de vedere militar, s'a săvârșit de asemenea o dublă greșeală:

Mai întâi, armata a trebuit să se desfășoare în cordon, adică să fie slabă peste tot, căci am fost nevoiți să avem un front de 1000 km., ce era mai întins decât al Rușilor dela Marea Baltică la Vatra Dornei, cu deosebire că, Rușii pusese pe acest front mai

bine de 10 milioane de soldați, pe când, pe al nostru luptau mai puțin ca 1 milion de soldați. În al doilea rând, s'a călcat un alt principiu, în virtutea căruia, trebuia întâi să se învingă armata inamicului și numai pe urmă, să-i se ocupe teritoriul, căci, în caz contrariu nu însemna decât o pierdere zadarnică de energii și de vieți, după cum a dovedit cu prisosință prima parte a campaniei noastre.

Din aceste câteva exemple, ce v'am citat, aș dori să rețineți un singur lucru: că, dacă oamenii politici din toate țările, ar fi avut o mai bună înțelegere a problemelor de ordin militar și dacă, mai cu seamă, ar fi existat o mai strânsă colaborare între ei și șefii armatei, este sigur că multe din suferințele, pe care omenirea le-a îndurat în acest năpraznic măcel, s'ar fi redus.

Dacă, pe lângă aceste fapte de ordin strict militar, mai adăugăm considerațiunea că, în timpul marelui războiu, state ca: Anglia, Franța, Germania, Italia etc. cu o veche industrie și cu o mare experiență în această privință și totuși problema muncitorească a rămas nesoluționată, recurgându-se dela început și până la sfârșitul războiului numai la improvizațiuni, ceea ce a avut drept urmări greve, micșorarea capacității de lucru, etc. Dacă la aceasta mai adăugăm faptul că, de unde, în mod principal, în timp de pace, statul este mai mult un arbitru între producător și consumator, pe când la războiu, el devine cel mai mare consumator; că, brațele de muncă scad, pe când consumațiunea crește etc. Toate acestea au avut rezultatul că principiile relative la politica economică, financiară, agrară și industrială au fost complet răsturnate.

Atunci se pune întrebarea: oamenii politici mai pot rămâne indiferenți și nepăsători în fața marilor prefaceri, pe care un războiu le aduce în viața statelor? În această privință, Anglia este țara care a înțeles cel mai bine importanța chestiunii, căci, îndată după încheierea păcii, s'a înființat pe lângă Universitatea din Londra o catedră de studii militare, ca să pregătească tinerii studenți și viitorii conducători politici ai țării și să-i pună la curent cu problemele mari, relative la apărarea națională.

Profesorul acestui curs, generalul Maurice, în conferința de deschidere, spunea următoarele:

« Scopul acestor cursuri este de a analiza, în vederea *pregătirii intelectuale*, căile pe care Marea Britanie, va trebui să le urmeze în cazul unui viitor războiu.

În acest scop, cunoștințele de ordin militar ale oamenilor politici au un rol tot atât de important, ca și înzestrarea armatei cu materiale de tot felul. Dacă ne gândim că, războiul ia naștere dintr'un scop politic, atunci este natural, ca acest scop să constituie principala grijă a oamenilor politici și că el trebuie să rămână ca o viguroasă lozincă, în formarea și îndrumarea lor ».

Cum stau lucrurile la noi? Mai întâi prin faptul că în celelalte state, dela încheierea păcii și până acum, aproape toți miniștrii de războiu, au fost persoane civile, este de presupus că cel puțin pe această cale, s'a format un stoc oarecare de oameni politici, cari s'au pus întrucâtva la curent cu unele dintre problemele militare; pe când la noi nici acest lucru n'a fost posibil, căci, după cum se știe, am avut totdeauna ca miniștrii de războiu numai generali.

Atunci, să nu vă mirați, doamnelor și domnilor, dacă acum câțiva ani, răspunzând unei întrebări ce s'a făcut în parlament, s'a găsit un prim-ministru, care să facă senzaționala declarațiune, că armata noastră este pregătită pentru defensivă.

Doamnelor și domnilor, nu există în lumea întreagă o armată special pregătită pentru ofensivă sau o armată special pregătită pentru defensivă. Nu există decât armate pregătite de războiu, care pot să lupte fie în defensivă fie în ofensivă și nu poate să existe, decât armate nepregătite de războiu, care nu pot lupta nici în ofensivă și nici în defensivă. Această declarație a avut un efect deprimant asupra corpului nostru ofițeresc căci, în toate ocaziunile, în școalele militare, călătorii de instrucție, la manevre etc. șefii armatei caută să insufle ofițerilor noștri doctrina ofensivă, căci numai prin ea se poate obține victoria.

Mergând mai departe, și dacă examinăm proiectul de lege asupra organizării națiunii pentru război, ce va fi în curând depus în parlament, la art. 1 se spune: « Guvernul are răspunderea organizării națiunii și a teritoriului pentru timp de războiu, în scopul de a păstra integritatea statului în fruntariile lui actuale ». Și eu mă întreb: Ce fel de organizare și de pregătire vor da oamenii

politici din care se compun guvernele, când ei însăși nu au pregătirea necesară?

Dacă acum, vom analiza programele de guvernământ ale diferitelor partide politice, și slavă Domnului! avem destule, în aceste programe, de sigur că, găsiți date foarte exacte și foarte precise, relativ la politica economică, financiară, agrară, etc. a fiecărui partid. În ce privește însă politica militară și chestiunile relative la armată, la cele mai multe din ele, nu găsiți decât oarecari vagi imprecizii, și o frază ajunsă aproape tipică: «Vom îngriji ca scumpa noastră armată să fie cu de toate îndestulată». Iar când mai apoi, aceiași oameni politici ajung la conducerea treburilor statului, atunci în mod sistematic, «scumpa noastră armată» nu mai este cu de toate îndestulată, fiindcă ea cade pe planul al doilea al preocupărilor, căci planul întâi îl ocupă chestiunile mărunte de politică de partid. Iar ca să-și ușureze conștiința, acești oameni își spun de sigur, la ce bun să ne mai batem capul cu armata, căci Regele are grijă. Dar eu vă întreb: dacă Dumnezeu ne-a hărăzit un Rege tânăr, inteligent, foarte cult și extrem de muncitor, drept este, omenesc este, să lăsăm numai pe umerii săi o povară atât de grea, iar oamenii politici să se derobeze dela această sacră datorie?

Iată de ce socotesc că, oamenii noștri politici au îndatorirea, să mediteze și să studieze problemele mari relative la apărarea noastră națională și mai au îndatorirea ca, atunci când sunt la conducerea treburilor statului, să ia o parte activă la îndeplinirea lor; căci numai astfel armata și țara nu se vor mai găsi nepregătite ca în trecut și numai astfel, nu se va cere armatei să dea mai mult decât este în stare, după cum lucrurile s'au întâmplat în prima parte a campaniei noastre. Dar mai este încă ceva, cu care isprăvesc această parte, în ce privește obligațiile oamenilor politici: Dacă în trecut au existat unele țări, ca Germania, în care politica externă era subordonată dezvoltării armatei, apoi noi astăzi înțelegem lucrurile cu totul invers, adică înțelegem ca, dezvoltarea armatei să fie subordonată politicii externe; dar mai înțelegem în același timp, ca să se dea armatei și națiunii o organizare și înzestrare astfel, încât, politica noastră externă, sprijinită la fiecare pas pe oștire și pe întreaga suflare românească, să poată fi dusă cu toată demnitatea și cu toată fermitatea.

STRUCTURA ARMATEI NOASTRE

Cu aceasta am terminat prima parte și trec acum să analizez chestiunea a doua, adică, dacă structura generală a armatei noastre mai corespunde timpurilor în care trăim? Și întrebuițez anume cuvântul acesta generic de structură, pentru că, prin el înțeleg organizarea, administrația și conducerea armatei, de care mă voi ocupa separat.

Organizarea. În ce privește organizarea armatei, un fapt curios, aproape paradoxal, s'a întâmplat în decursul vremurilor și anume că, transformările cele mai mari, pe care oștirile le-au suferit în organismul lor, nu au provenit dela militari și nici din cauze de ordin militar, ci cu totul din alte împrejurări.

Așa, bună oară, la finele veacului al 18-lea, după izbucnirea revoluției franceze, cum armatele regulate fusese desființate și republica era acum atacată din toate părțile de numeroși dușmani, conducătorii tinerei republice, pentru a avea cât mai mulți soldați, s'au văzut siliți să recurgă la serviciul conseripțiunei, care nu era decât începutul serviciului militar obligatoriu. De asemenea, sub imperiul ideilor de libertate, pe care le proclamase marea revoluție, soldații numai puteau fi ținuți, ca pe timpul lui Frederik, să lupte cot la cot și să întrebuițeze numai focul la comandă sau de salvă, ci șefii s'au văzut obligați, să-i lase să lupte răspândiți și să întrebuițeze focul individual.

În același mod, de unde înainte exista ideea că, pentru ca disciplina să nu fie știrbită, trupele să se hrănească numai din depozite, care erau stabilite dinainte pe anume locuri; de astă dată republica franceză fiind săracă, s'a văzut nevoită să recurgă la un alt sistem de hrană, adică acela al exploatării resurselor locale. Și atunci, șefii armatelor au observat cu surprindere, mai întâi, că libertatea lor de acțiune era cu mult mai mare, căci nu mai era legată de acele depozite și al doilea că, de unde în trecut trupele nu puteau face marșuri decât de 10—12 km pe zi pentrucă, în fiecare seară o coloană oricât de lungă ar fi fost, trebuia să se adune în jurul acestor depozite ca să se hrănească; cu adoptarea nouilor sisteme de hrănire a armatei, trupele rămânând pe locul unde înoptase, lungimea marșurilor efectuate zilnic, era cu mult mai mare. Dar cauza inițială a acestor

prefaceri, — revoluția franceză — nu era de natură militară, ci de ordin social și politic.

În războiul din 1870, dacă Germanii au putut să arunce la frontiera franceză, numai în câteva zile, peste 400.000 de soldați, aceasta s'a datorit progreselor pe care le făcuse Căile ferate, progrese însă ce nu se datorau unor cauze de ordin militar, ci numai de ordin economic și industrial.

Mai este de observat în acest războiu că, deși Germania avea peste 2.000.000 de soldați instruiți, nu a întrebuițat decât cca. 4—500.000; și cu toate că durata războiului, a întrecut un an și jumătate, nu s'au dat în total decât 3—4 bătălii mari. Toate acestea s'au datorit faptului că, deși trupele fusesse transportate cu calea ferată, însă nu puteau ajunge până la linia frontului de luptă, astfel că, rămânea un spațiu înapoi de 40—50 km, între punctele de debarcare și această linie de luptă, unde trebuia să se facă aprovizionarea cu hrană și muniții, precum și evacuări de tot felul, care pe acele vremuri se făceau cu tracțiunea hipomobilă, adică cu tracțiunea animală. Dacă s'ar fi întrebuițat efective prea mari, sau dacă bătăliile ar fi fost mai dese, este sigur că, drumurile s'ar fi obstruat în spatele frontului de luptă.

În războiul mondial, lucrurile se petrec invers; d-voastre știți că, fiecare țară a trimis milioane de oameni la frontieră și că dela începerea ostilităților, tunul nu mai încetează să bubue până la încheierea păcii. Aceasta nu a fost posibil, decât datorită perfecțiunilor mari, pe care le realizase industria automobilelor, pen-trucă, în acel moment, nu a mai existat pericolul obstruării drumurilor în spatele frontului de luptă. Dar progresele acelea atât de mari, pe care le făcuse industria automobilelor, de asemeni nu se datorau unor cauze de ordin militar, ci numai de ordin economic și industrial.

În fine, dacă în acest mare războiu, au putut fi întrebuițate efective atât de mari, se mai datorește și împrejurării că, nu a mai existat pericolele boalelor molipsitoare, după cum se întâmplase în trecut, când spre ex. în războiul din Crimeea și în cel Anglo-Bur, au murit mai mulți soldați de boale și de epidemii, decât de glonțul inamicului. Ori, este sigur că în momentul când savanții făceau cercetări în laboratoriile lor, pentru ca să descopere

noui mijloace, spre a preîntâmpina aceste boli și aceste epidemii, niciunul, dar absolut niciunul, nu se gândea la războiu, ci numai la binele omenirii.

* * *

Dacă în general, cauze de ordin politic, social, industrial etc. au adus prefaceri atât de mari în organismul armatelor, apoi eu socotesc că, de astă dată, situația economică și financiară va reclama transformări și mai mari. Aceste transformări ca inițiativă și directivă generală, nu trebuie să așteptăm să ne vină dela militari, pentru că militarii prin firea lucrurilor și după cum este și natural, sunt conservatori și tradiționaliști, sufletele eroilor morți în războiu continuând să plutească deasupra acelor, cari le-a luat locul, spre a le călăuzi pașii, pe aceleași căi, pentru care ei s'au jertfit.

Asemenea mari prefaceri în ce privește inițiativa și directiva generală, nu pot veni decât dela oamenii politici, iar militarii au să stabilească modalitățile pentru înfăptuirea lor. Ca dovadă evidentă, este că atunci când, după încheierea păcii generale, s'au pus în celelalte țării problema reducerii duratei serviciului militar, inițiativa ei a venit numai dela oamenii politici, iar militarii, în foarte multe state, au opus o rezistență destul de dârză. La urmă, lucrurile s'au aranjat și astăzi în toate celelalte state, armatele funcționează cu o durată de serviciu redus, spre mulțumirea și a oamenilor politici și a militarilor.

Pentru noi, nu este vorba, în viitor, să ne alcătuim o armată în vederea unui războiu de cucerire; nimeni, dar absolut nimeni nu se gândeste la acest lucru în Țara românească. Pentru noi, nu există decât o singură problemă: *cu mijloace restrânse să avem totuși, apărarea națională asigurată.*

Spre a vedea cum se poate soluționa această chestiune, este nevoie să cunoaștem mai întâi, în care regim militar ne aflăm noi astăzi și în care regim militar, înțelegem să ne îndreptăm pentru viitor. În această privință, cred că este necesară o scurtă explicație. Sunt două regimuri militare sub care o țară poate să se găsească.

Este regimul militar al națiunilor sub arme și regimul militar al națiunii armate. Primul regim, adică al națiunilor sub arme,

care a existat, înainte de război, în toate țările din Europa, afară de Anglia, Elveția și Statele Scandinave, se caracterizează printr'o durată de serviciu relativ lungă, în orice caz, mai mare de doi ani și printr'o armată permanentă sau activă, cât mai puternică, cu efectiv cât mai mare și unități cât mai numeroase.

Al doilea regim militar, acela al națiunii armate, se caracterizează printr'o durată de serviciu sub arme mai scurtă, în orice caz mai mică ca doi ani, printr'o armată mai puțin numeroasă și cu efective mai mici, în schimb, printr'o solidă organizare a rezervelor.

Atunci, se pune întrebarea: în care din aceste două regimuri ne aflăm noi astăzi? Vă mărturisesc că, mă găsesc cam ambarrasat să pot răspunde într'un mod categoric, pentru că după unele stări de lucruri s'ar părea că noi ne găsim în primul regim, adică acela al națiunilor sub arme.

Intr'adevăr, noi avem, dintre toate statele din Europa, durata cea mai lungă de serviciu 2—3 ani; noi avem un număr de comandamente superioare, tot comparativ, foarte numeroase, noi avem apoi 23 de divizii de infanterie, pe când Franța, îndoită ca teritoriu și populație, are numai 20 de divizii și așa mai departe.

Dar, dacă din acest punct de vedere ar fi oarecari îndoeli, apoi din alte stări de lucruri și mai cu seamă din anumite mentalități și tendințe pentru viitor, s'ar părea că, noi nu numai că intenționăm să ne menținem în acest regim, dar chiar să-l întărim. Așa bunăoară, dacă se examinează legile militare, care s'au votat în primăvara anului trecut găsim, în ceea ce privește aeronautica, că i s'a dat o organizare grandioasă, cu un Subsecretariat de stat al aerului și în care aviația este considerată ca o armată a aerului, lucru ce nu a îndrăznit încă să-l facă nicio țară din lume, întru cât, toate o consideră ca o armă, la fel cu infanteria, cavaleria, etc.

Dacă veți examina legea cadrelor, votată cu aceeași ocazie și dacă această lege ar fi aplicată integral, ar urma ca noi să avem în timp de pace o armată de 270.000 soldați, adică mai mult decât are Franța și Italia, plus un număr de 20.000 de ofițeri și 50.000 de cai, cari ar reclama un buget de peste 18.000.000.000 lei, adică cam tot atât cât va fi bugetul general al statului pe anul 1934.

Dacă veți examina legea de organizare a Ministerului de Războiu, votată cu aceeași ocaziune, veți găsi un personal cel puțin de trei ori mai numeros, decât a avut Ministerul armatei germane, cu deosebire că, acel minister conducea și administra 25 de corpuri de armată, pe când Ministerul nostru nu conduce și nu administrează, decât 8 corpuri de armată.

Atunci însă când trecem la cruda realitate și la nemilosul buget, se vede că lucrurile sunt altfel. Mai întâi, soldații noștri nu stau sub drapel 2—3 ani, ci, din cauza concediilor pentru economii bugetare, stau un timp mai scurt, decât în armatele cu cea mai redusă durată de serviciu. Efectivele noastre numai sunt de 270.000. Bugetul pe 1932 arată 115.000 de oameni. Unitățile noastre sunt numeroase, dar cu soldați puțini, astfel că, instrucția nu se poate urma în tot cursul anului ș. a. m. d. încât, din aceste considerațiuni, s'ar părea că înclinăm mai mult spre celălalt regim, adică al națiunii armate.

În orice caz, noi astăzi trăim într'o contradicție din care va trebui să ieșim, altfel armata este expusă să sufere grave consecințe: ori ne hotărîm pentru primul regim, acela al națiunilor sub arme, cu toate urmările de ordin financiar și cu toate consecințele de ordin politic, căci atunci vom fi considerați ca țara cea mai militaristă din Europa; sau ne decidem să trecem în mod franc și categoric la al doilea regim, adică acel al națiunii armate.

În privința aceasta, convingerea mea este de mult făcută și am exprimat-o, atât prin diferite publicațiuni, cât mai cu seamă în Parlament, când s'au votat diferite legi militare. Părerea mea este, că noi trebuie să trecem în mod hotărît la cel de al doilea regim, adică al națiunii armate.

Dacă însă ne decidem pentru acest regim, pe lângă pregătirea întregii națiuni, care este pe punctul de a se înfăptui, datorită legii asupra organizării națiunii pentru război ce în curând va fi depusă în Parlament și asupra căreia nu anticipez; în ceea ce privește armata, va fi necesar: a) Să reducem durata serviciului sub doi ani; b) Să reducem numărul comandamentelor în mod simțitor, adică în loc de 7 Comandamente teritoriale și 8 Comandamente de Corpuri de Armată, să ne mulțumim cu 3—4 Comandamente de Armată, astfel, după cum au și vecinii noștri

Sârbi, în atribuțiunile cărora să intre atât chestiunile de ordin teritorial, cât și acelea referitoare la instrucția trupelor; c) Să reducem numărul Diviziilor, astfel ca să ajungem la 14—15 Divizii, bineînțeles luând măsuri ca la mobilizare, ele să se sporească simțitor, după cum fac toate armatele și în privința aceasta un detaliu foarte semnificativ: acum un an, când Spania și-a reorganizat armata, ea a redus în mod brusc 16 Divizii din 30 câte avea în trecut, adică a redus mai multe de jumătate. Atașatul militar francez pe lângă legația din Madrid, în raportul pe care îl adresează Guvernului său, termină cu următoarele cuvinte: «Acum se poate spune că, Spania are o armată», voind astfel să evidențieze, că în timp de pace, valoarea unei oștiri se prețuște mai mult după calitate, decât după cantitate.

d) Să reducem numărul cadrelor superioare, căci dacă se examinează anuarul militar al Ligii Națiunilor, este lesne să se constate, că noi întrebuițăm cel mai mare număr de cadre superioare față de numărul soldaților, pe care-i instruiăm anual. Iar bugetul pe anul 1932 ne arată că din suma totală de 4,3 miliarde lei, noi cheltuim cu cadrele, aproape 3 miliarde lei, fără a dispune însă de cadrele care ne trebuie, căci avem prea mulți ofițeri superiori și generali și cu totul prea puțini sub-ofițeri reangajați combatanți.

În schimb însă va fi nevoie:

a) Contingentul anual să fie întreg încorporat și cât mai bine instruit, urmând la nevoie să fie chemat în două serii.

b) Instrucția preregimentară să fie o realitate, nu numai prevăzută în diferite legi care nu se aplică.

c) Rezerviștii să fie regulat concentrați.

d) Manevrele să aibe loc în fiecare an, nu numai pentru 10—15 zile, ci pe o durată de cel puțin o lună, fiindcă, ele sunt școala cea mai bună a înaltelor comandamente.

Dacă însă, asemenea prefaceri mari trebuiesc făcute în ceea ce privește trupele luptătoare, apoi transformări și mai mari sunt de întrevăzut, când este chestiunea de serviciile armatei, pentru că ele absorb astăzi prea mult din efective și unele din aceste servicii sunt prea costisitoare.

În Legea cadrelor se spune că, serviciile să nu absoarbă mai mult de 10% din efective. Realitatea însă este că, în cele mai

multe cazuri, ele depășesc 25% din efective, iar în ce privește randamentul, la unele din ele, este cu totul mic. Așa bunăoară, se găsesc spitale în anumite garnizoane în care, dacă s'ar face o socoteală contabilicească, adică, dacă pe lângă hrană și medicamentele necesare unui soldat bolnav, s'ar socoti încălzitul, luminatul, chiria localului și mai cu seamă plata personalului medical, se ajunge la rezultatul că un soldat bolnav costă pe stat între 3—400 lei pe zi, pe când în aceeași garnizoană se găsesc spitale civile, care ar putea să îngrijească pe acel soldat cu 40—50 lei pe zi.

De asemenea, sunt socoteli făcute, din care rezultă că, la depozitele noastre de remontă un cal costă pe stat, la vârsta de 4 ani cam 60.000 lei, pe când în comerț, sunt cai cu 20.000 lei de aceeași valoare, astfel că multe din aceste servicii ar trebui micșorate, iar altele suprimate. Lozinca în această privință trebuind să fie: ultimul ban economisit pentru instrucția trupei și pentru manevre.

Dar vor spune unii, dacă asemenea servicii se reduc sau se suprimă, cum rămâne cu instrucția specialiștilor, sanitari, brutari, veterinari, etc. În această privință, socot că una, este să îngrijești pe un soldat bolnav în infirmeria unui regiment cu de toate prevăzută și alta este să îngrijești pe același bolnav la manevre, într'o ambulanță și sub un cort bătut de vânturi; una este să se fabrice pâine într'o brutărie amenajată cu cele mai noi instalațiuni și alta este, să faci pâine într'un cuptor de campanie care lucrează sub cerul liber și expus intemperiilor. Deci instrucțiunea acestor specialiști s'ar face mult mai bine cu ocazia concentrărilor și a manevrelor, cu condiția ca la ele să ia parte nu numai trupele luptătoare, ci și serviciile să funcționeze în plin.

În definitiv, din tot ce v'am spus asupra organizării armatei, un singur lucru ași dori să rețineți că, din cauza situațiunii noastre economice și financiare, armata va trebui să sufere mari prefaceri în organismul ei și *în locul unei armate prea mult întinsă în suprafață și prea puțin în adâncime, va trebui să ajungem la o armată mai puțin întinsă în suprafață, însă mult mai solidă în adâncime și acest lucru nu-l vom putea obține, decât aplicând în mod integral regimul națiunii armate, ca fiind cel mai economic.*

Administrația. Trec acum la chestiunea administrației armatei, despre care nu voi spune decât câteva cuvinte. Există un principiu că, alcătuirea unei armate în timp de pace trebuie să fie cât mai asemănătoare cu aceea dela războiu, pentru ca trecerea dela o stare de lucruri la alta, să se facă cu cât mai puține greutăți. Acest principiu ar trebui aplicat și în ceea ce privește administrația și, cum la războiu nu pot fi utilizate decât formele și sistemele cele mai simple, tot atât de simplă ar trebui să fie și administrația în timp de pace. De aceea, socot că s'a făcut o mare greșeală atunci când legea contabilității generale a Statului s'a aplicat integral și armatei, pentru că a avut de urmare de a spori biurocrația în niște proporții înspăimântătoare.

Dar vor spune unii: dacă se simplifică formele și sistemele, cum rămâne cu neregulile, fraudele? Ei bine și în această privință există soluții: mai întâi, un control preventiv cât mai riguros, cu sancțiuni cât mai repezi și cât mai aspre. Dar cred că, există și un alt mijloc, care îmi este sugerat din următoarea împrejurare: În timpul războiului, la noi s'a făcut poate greșeala, că un număr destul de mare de subofițeri reangajați au fost trecuți în rândurile corpului ofițeresc, o parte dintre dâșii, cu timpul, au ajuns să ia gradul de locotenent, de căpitan și chiar de maior. Ei bine, dintr'o statistică întocmită la Ministerul de Războiu pe primii 10 ani dela încheierea păcii, se constată că, 90% din cei condamnați de tribunalele militare pentru fraude, nereguli etc. proveneau tocmai din acești ofițeri, care probabil că, erau elemente foarte bune în rolul acela mic și redus de executați, însă atunci când au fost trecuți în celalt mediu. de conducători, și-au pierdut repede busola și s'au dedat la asemenea acte reprobante.

Prin urmare, eu socot că, armata are datoria să facă o mai riguroasă selecționare a elementelor pe care le introduce în sânul corpului ofițeresc, adică, criteriul de admitere în școlile militare să nu fie numai nota 9 sau 10 obținută la concurs, ci în special, să se intereseze de starea morală a candidatului precum și a familiei sale. În această privință, de sigur că, armata ar fi mult ușurată, dacă la Ministerul Instrucțiunii s'ar schimba mai puțin des legile de învățământ, dacă s'ar schimba mai puțin des programele analitice, iar în loc de acestea s'ar introduce sistemul *fișelor individuale*

astfel ca, aceste fișe să urmeze pe elev din cl. I primară și până la bacalaureat. Atunci armata ar avea posibilitatea să nu introducă în rândurile corpului ofițeresc, decât elita claselor sociale, fiind evident că fiecare clasă socială își are elita sa.

Dar mai este un lucru, necontestat că, astăzi în liceele statului disciplina socială lasă foarte mult de dorit, prin urmare timpul de educație în școlile militare ar trebui să fie prelungit și în această privință, nu pot să aduc decât cuvinte de laudă d-lui ministru al Armatei, general Samsonovici care, începând din toamna acestui an, a dispus ca, durata cursurilor în școlile pregătitoare de ofițeri să fie de trei ani în loc de doi ani cum era până acum. Acest lucru ar trebui însă completat și anume, tocmai din cauza acestei slabe discipline sociale cu care ne vin elementele din liceele statului, ar fi necesar ca, în școlile pregătitoare de ofițeri numărul elevilor cari se admit, să fie într'o mare majoritate din acei proveniți din liceele militare, unde necontestat primesc o educație mult mai îngrijită.

În definitiv, se poate spune că, problema administrațiunii în armată, se rezolvă mai ușor, printr'o riguroasă selecționare și printr'o îngrijită educațiune a elementelor, pe care le vom introduce în sânul corpului ofițeresc, decât prin acea lege a contabilității statului, care, după cum am arătat, a sporit biurocrația, făcând astfel un foarte mare rău armatei, unde totul trebuie să fie acțiune, mișcare, viață.

Conducerea. În fine ultima chestiune, despre care de asemeni voi spune numai câteva cuvinte, este relativ la conducerea armatei.

Conducerea într'o oștire are o importanță netăgăduită, pentru că, dacă există în istorie exemple de armate, care deși mai slabe, mai puțin bine organizate, însă cu o conducere superioară au câștigat totuși victoria, — după cum au fost armatele lui Napoleon în campaniile din Italia; — nu se poate cita nici un caz de o armată, ori cât de puternică ar fi fost ea, dacă conducerea a lăsat de dorit, să nu sfârșească prin a fi învinsă și dovada cea mai evidentă este că, puternica armată germană, cel mai formidabil organism militar pe care omenirea l-a văzut vreodată, a fost învinsă în bătălia dela Marna, tocmai din cauza conducerii care a lăsat de dorit.

Cum stau lucrurile la noi în această privință? Este necontestat că, armata noastră în ultimii 50 de ani, a făcut progrese simțitoare în toate domeniile, afară numai de acela al conducerii, unde acelaș centralism domnește ca și acum o jumătate de veac și unde șefii erarhici, dela marile comandamente, sunt îngrădiți de a lua hotărâri asupra unor chestiuni, care în mod firesc și natural intră în propriul lor atribut. De aceea, socotesc că, a sosit momentul să se adopte și la noi o largă descentralizare, bine înțeles, nu în sensul și în ideea de autonomism sau regionalism, ci dându-se mai multe drepturi șefilor erarhici să soluționeze anumite chestiuni, care astăzi, formează obiectul unui ordin ministerial. Pentru că astăzi, dacă există în Ministerul Armatei un personal atât de numeros, el pare oarecum justificat, când ne gândim că numai în cursul anului 1931 au intrat în Minister, 870.000 de hârtii spre a fi soluționate și au eșit din Minister 750.000, adică în total sau rezolvat 1.500.000 de chestiuni, de către personalul Ministerului.

Este evident, că atunci când se va introduce și la noi un sistem larg descentralizator, nu numai că, biurocrația se va împuțina, nu numai că personalul acesta al Ministerului Armatei va putea fi simțitor redus; dar vom avea și un alt avantaj, mult mai mare de ordin moral, pentru că prin un asemenea sistem descentralizator, *personalitatea* șefilor va putea ieși mai ușor la suprafață, *caracterele* se vor întări, iar *inițiativa* — cea mai mare calitate a unui șef în război — se va putea liber desvolta, în cadrul aptitudinelor fiecăruia și va izvorî astfel în armată o viață nouă, plină de acțiuni directe și personale, în locul centralismului biurocratic, care nu formează și nu poate forma pe adevărații conducători de oameni la război,

C O N C L U Z I I

Dacă în cursul expunerii mele, pe lângă problema organizării armatei, am atins — doar în treacăt — și chestiunile referitoare la administrația și la conducerea oștirii; aceasta am făcut-o mai mult din cauza legăturii atât de strânsă, ce există între cele trei elemente ale organismului militar.

Spre a mă folosi de o expresie, uzitată pentru a desemna diferitele curente de idei politice, voi spune că noi nu putem veni cu inovații de *stânga*, în ce privește organizarea, se ne menținem la *centru*, în chestiuni de administrație și să rămânem la *dreapta* cu sistemele de conducere.

Nu va fi posibil, în domeniul organizării, să înlăptăm reforme moderne, cum ar fi spre exemplu aceea a reducerii duratei serviciului militar, atât timp cât administrația rămâne biurocratică, iar conducerea centralistă.

Iată de ce, o *singură idee directivă* trebuie să prezideze, atât în ce privește organizarea, cât și administrația și conducerea armatei, căci numai astfel oștirea noastră se va prezenta ca *un tot armonios și unitar* și numai astfel, ea va putea să facă față marilor greutăți, ce le va întâmpina într'un viitor războiu.

O armată, pentru a fi la înălțimea vremurilor, trebuie să ție pas cu vremea. Tradiționalistă și conservatoare ca ideologie, ea trebuie să se democratizeze ca structură. De aceea, toate principiile moderne relativ la viața democratică a popoarelor, trebuiesc aplicate — în măsura posibilităților — și armatei.

Aceste concepțiuni în ce privește structura oștirii, le putem aștepta dela *un om*, care ridicându-se mult deasupra timpurilor și a contemporanilor săi, va îndrepta armata noastră spre orizonturile noi ce i se deschid. Sau, dacă acest om ne va lipsi, atunci va trebui format *un curent de idei* în oștire.

Acest curent nu-l văd, decât din partea tinerilor ofițeri de stat major, care scrutând trecutul, spre a-l imbrina cu prezentul, să dea oștirii noastre un *spirit nou*, corespunzător vremurilor ce au să vie.

* * *

Și acum, pentru a termina, deși în cursul expunerii mele am arătat unele lipsuri, unele lacune, care există în organismul nostru militar, eu nu aș dori să plecați din această sală, cu o impresie de pesimism asupra viitorului armatei noastre.

Din contră, vă rog să vă gândiți, că noi avem un corp ofițeresc de elită, care, fără zgomot și fără reclamă, muncește din zori și până în noapte, ca să instruiască cât mai bine pe soldații noștri. Noi avem un soldat desăvârșit, disciplinat și rezistent, poate

cum nu există altul în lumea întreagă și dacă totuși, v'am semnalat unele lipsuri și unele lacune, aceasta am făcut-o pentru că eu doresc din toată inima, ca acestor neprețuite elemente, ofițeri și soldați, să li se dea o organizare și o înzestrare astfel, încât, țara noastră sprijinită pe un asemenea puternic organism și alături de celelalte popoare civilizate, să poată contribui în gradul cel mai înalt și într'un mod cât mai eficace la garantarea și menținerea acelu bun suprem și neprețuit *Pacea*.

